

Πληροφορίες: Ιωάννα Κουβαριτάκη (τηλ.:2131306616/703)
Email: cr@synigoros.gr

Προς:
Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων,
Γενική Γραμματεία Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης,
Διεύθυνση Προστασίας Παιδιού και Οικογένειας
Διεύθυνση Πολιτικών ΑμεΑ
Σολωμού 60, 104 32
Email: family@yeka.gr

Θέμα: Υποχρέωση εμβολιασμού παιδιών με αναπηρίες σε ΚΔΑΠΑμεΑ και ΚΔΗΦ

Σχετι.:1) Το υπ' αρ. πρωτ. 63877/31.08.2021 έγγραφο του υπουργείου Εργασίας

Αξιότιμες/οι κυρίες/οι,

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ. 103 § 9 του Συντάγματος και τον ν. 3094/2003, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, εξετάζει αναφορές γονέων, νομίμων εκπροσώπων σε σχέση με το ζήτημα του υποχρεωτικού εμβολιασμού κατά του COVID -19 των παιδιών τους με αναπηρίες, ως προϋπόθεση προκειμένου να ενταχθούν σε δομές ΚΔΑΠΑμεΑ ή ΚΔΗΦ με άρνηση εγγραφής σε διαφορετική περίπτωση.

Ειδικότερα, το **Υπουργείο Εργασίας** εξέδωσε **εγκύκλιο** (αρ. πρωτ. 63877/31.08.2021), που αναφέρει ότι «σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 206 του ν. 4820/2021 (Α'130) και για επιτακτικούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, μετά την 16η Αυγούστου 2021, **κάθε ωφελούμενος που εισέρχεται στα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΑΠΑμεΑ) και στα Κέντρα Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) πρέπει υποχρεωτικά να είναι πλήρως εμβολιασμένος κατά του κορονοϊού COVID -19, τηρουμένων των οδηγιών εμβολιασμού, ανά ηλικιακή ομάδα, όπως αυτές έχουν καθοριστεί από την αρμόδια επιτροπή εμβολιασμού. Δεν έχουν υποχρέωση εμβολιασμού όσοι έχουν αποδεδειγμένους λόγους υγείας που εμποδίζουν τη διενέργειά του σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στην υπ.αρ.Δ1α/Γ.Π.οικ.50993/2021 (ΦΕΚ 3794, Β') ΚΥΑ**». Συνεπεία αυτής της εγκυκλίου δεν γίνονται δεκτά παιδιά με αναπηρίες που δεν έχουν εμβολιαστεί σε ΚΔΑΠΑμεΑ και ΚΔΗΦ.

Το νομοθετικό έρεισμα της εγκυκλίου είναι η διάταξη της του άρθρου 206 του νόμου 4820/2021 (ΦΕΚ Α'130) η οποία καταρχάς θεσπίζει την υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού για **επιτακτικούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας** κατά του κορονοϊού COVID -19 **καταρχάς για το εργαζόμενο προσωπικό σε δημόσιες και ιδιωτικές μονάδες φροντίδας** (ιατρικό, παραϊατρικό, νοσηλευτικό, διοικητικό και υποστηρικτικό προσωπικό) (παρ. 1^α) και το **προσωπικό των μονάδων υγείας δημόσιων και ιδιωτικών** (παρ. 2). Η διάταξη έχει δημιουργήσει διάφορα ζητήματα και αντιδράσεις που έχουν αναδειχθεί στη δημόσια σφαίρα, παρά το γεγονός ότι

επιβάλλεται, ιδίως, ως ουσιαστική επαγγελματική προϋπόθεση κατά τη διάρκεια της πανδημίας επαγγελματιών που έρχονται σε επαφή με ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες.

Η διάταξη στις υπό περίπτωση δομές εντάσσει εκτός από τις δομές κλειστής κοινωνικής φροντίδας και **ορισμένες δομές ανοιχτής φροντίδας**, ειδικότερα τα :

«(ια) **Κέντρα Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας της απόφασης του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υπό στοιχεία Π4α οικ.4633/1993 (Β' 789).**

(ιβ) **Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΑΠΑμεΑ) του άρθρου 2 του ν. 4756/2020 (Α' 235)».**

Στις δομές αυτές εντάσσονται μόνο άτομα με αναπηρίες, τα οποία διαβιώνουν στην οικογένεια, μεταξύ των οποίων και **παιδιά με αναπηρίες**.

Η παρ. 1β του άρθρου 206 του νόμου 4820/2021 (ΦΕΚ Α'130) προβλέπει ότι, πέραν του προσωπικού στις δομές αυτές, **«[γ]ια επιτακτικούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, μετά την παρέλευση της προθεσμίας της παρ. 6 (την 16^η Αυγούστου 2021), κάθε νεοεισερχόμενος φιλοξενούμενος στις ανωτέρω μονάδες πρέπει υποχρεωτικά να είναι πλήρως εμβολιασμένος κατά του κορονοϊού COVID-19...»** εκτός από όσους έχουν αποδεδειγμένα λόγους υγείας που εμποδίζουν τη διενέργεια του εμβολίου (παρ.4).

Η προαναφερθείσα εκδοθείσα εγκύκλιος που στηρίζεται σε αυτή την παράγραφο προβληματίζει ιδίως αναφορικά με τον θεωρούμενο υποχρεωτικό εμβολιασμό παιδιών με αναπηρίες, ως όρο ένταξης σε ΚΔΑΠΑμεΑ και ΚΔΗΦ. Αλλά και η ίδια η διάταξη του άρθρου 206, παρ. 1β, η οποία αφορά σε υποχρεωτικό εμβολιασμό ατόμων με αναπηρίες εγείρει νομικό προβληματισμό.

Καταρχάς, στο νομοθέτημα (ν.4820/2021 Α'130), **προβλέπεται εξουσιοδοτική διάταξη¹ για την έκδοση κανονιστικού πλαισίου, συγκεκριμένα Κοινής Υπουργικής Απόφασης, με την οποία δύνανται να εξειδικεύονται και να επεκτείνονται οι κατηγορίες προσώπων που υποχρεούνται σε εμβολιασμό. Από τη διερεύνηση δεν προέκυψε ότι έχει εκδοθεί η κατ' εξουσιοδότηση της διάταξης ΚΥΑ.**

Αντί αυτής εκδόθηκε η εν λόγω εγκύκλιος (αρ. πρωτ. 63877/31.08.2021) η οποία **επιβάλλει υποχρεωτικό εμβολιασμό σε ανήλικα και ενήλικα άτομα με αναπηρίες**. Η εγκύκλιος φαίνεται να **επεκτείνει, τις κατηγορίες προσώπων που υποχρεούνται σε εμβολιασμό χωρίς τη νόμιμη εξουσιοδότηση (άρθρο 206, παρ. 7^α και έκδοση ΚΥΑ),** δηλαδή δεν διευκρινίζει μόνο ζητήματα αναφορικά με κάθε **«νεοεισερχόμενο φιλοξενούμενο»** στις αναφερόμενες μονάδες, όπως αναφέρει η διάταξη, αλλά επιβάλλει τον εμβολιασμό σε **«κάθε ωφελούμενο»** ειδικά σε ΚΔΑΠ και ΚΔΗΦ.

¹ Ν. 4820/2021 (Α'130), άρθρο 206, παρ. «7.α) **Με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Εσωτερικών, Ψηφιακής Διακυβέρνησης και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού, δύνανται να εξειδικεύονται και να επεκτείνονται οι κατηγορίες των προσώπων που υποχρεούνται σε εμβολιασμό, να καθορίζονται η διαδικασία και ο χρόνος διενέργειας του εμβολιασμού, Με την ίδια ή όμοια απόφαση δύνανται να εξειδικεύονται οι προβλεπόμενες κυρώσεις, να καθορίζονται οι αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή του παρόντος και τα αρμόδια όργανα ελέγχου και επιβολής κυρώσεων, η διαδικασία ελέγχων και βεβαίωσης των παραβάσεων, η διαδικασία και ο τρόπος επιβολής κυρώσεων, βεβαίωσης και είσπραξης διοικητικών προστίμων, ο τρόπος, ο χρόνος και οι συνέπειες άρσης των κυρώσεων και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος.»**

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Η διευκρίνιση της εγκυκλίου "... τηρουμένων των οδηγιών εμβολιασμού, ανά ηλικιακή ομάδα, όπως αυτές έχουν καθοριστεί από την αρμόδια επιτροπή εμβολιασμού..." αναγνωρίζει ότι μεταξύ του πληθυσμού σε δομές κοινωνικής φροντίδας περιλαμβάνονται διαφορετικές ηλικιακές ομάδες άρα και ανήλικοι. Στο σημείο αυτό παρατηρείται ότι, το γεγονός ότι η εθνική επιτροπή εμβολιασμού έχει κρίνει ότι συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα (παιδιά εφηβικής ηλικίας) δύναται να εμβολιαστεί δεν σημαίνει άνευ άλλου τινός ότι μπορεί να υποστηρίζεται ο υποχρεωτικός εμβολιασμός του συνόλου του ευάλωτου και ετερογενή πληθυσμού παιδιών με αναπηρίες. Εξάλλου και η ίδια η επιτροπή τονίζει ότι για τον εμβολιασμό των παιδιών είναι απαραίτητη η συγκατάθεση των γονέων μετά από ενημέρωση όπως προβλέπει ο Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας.

Πέρα από την νομικά έωλη εγκύκλιο, η διάταξη του άρθρου 206 του νόμου 4820/2021 (Α' 130) είναι προβληματική καθαυτή. Αναφέρει την υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού αναφορικά με τους «νεοεισερχόμενους φιλοξενούμενους» σε δομές κοινωνικής φροντίδας δίνοντας την εντύπωση ότι ο νομοθέτης έχει κατά νου τις δομές κλειστής κοινωνικής φροντίδας, όπως είναι τα ιδρύματα χρονίως πασχόντων όπου άνθρωποι με αναπηρίες ή ηλικιωμένοι φιλοξενούνται και διαβιούν όλοι μαζί μόνιμα υπό τη φροντίδα της πολιτείας,. Ο όρος «φιλοξενούμενους» άδει και χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις κλειστών δομών μόνιμης διαβίωσης.

Αντίθετα, τα ΚΔΑΠΑμεΑ και τα ΚΔΗΦ αποτελούν κοινωνικές δομές ανοιχτής φροντίδας, οι οποίες στηρίζουν την οικογένεια και τα άτομα με αναπηρίες τα οποία απασχολούνται και συμμετέχουν σε αυτές, χωρίς να «φιλοξενούνται» ή να διαβιώνουν όπως συμβαίνει στις προνοιακές δομές κλειστής φροντίδας. Στις δομές κλειστής φροντίδας ένα άτομο μπορεί να είναι «νεοεισερχόμενο», μεταξύ αυτών που διαβιούν μόνιμα, ενώ στην περίπτωση των ΚΔΑΠΑμεΑ και των ΚΔΗΦ η ένταξη όλων των ατόμων που προσέρχονται γίνεται κάθε έτος με εγγραφή κατά την έναρξη του σχολικού έτους χωρίς να έχει, εν προκειμένω, ούτε πρακτική εφαρμογή - σε σχέση με την πανδημία- η έννοια του «νεοεισερχόμενου».

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι τις αποφάσεις για τα άτομα με αναπηρίες που απασχολούνται σε δομές ανοιχτής κοινωνικής φροντίδας τις λαμβάνουν οι έχοντες τη γονική μέριμνα ή τη δικαστική συμπαραστάση και τη φροντίδα τους σε αντίθεση με τα άτομα σε δομές κλειστής κοινωνικής φροντίδας των οποίων η πραγματική φροντίδα έχει ανατεθεί στην Πολιτεία και οι αποφάσεις λαμβάνονται ως επί το πλείστον από εκπροσώπους της.

Περαιτέρω, η συγκεκριμένη διάταξη δεν διευκρινίζει ρητά ότι ο υποχρεωτικός εμβολιασμός αφορά και σε ανήλικα άτομα, ωσάν να μην έγινε σαφώς αντιληπτό από το νομοθέτη ότι αποφαίνεται για ένα μέτρο που αφορά σε παιδιά και πρέπει να διασφαλίσει αυξημένη προστασία με ειδική ρύθμιση. Προκύπτει μόνο έμμεσα από το νομικό πλαίσιο που προβλέπει ποιοι είναι οι συμμετέχοντες στις υπό περίπτωση δομές ΚΔΑΠΑμεΑ και ΚΔΗΦ ότι η διάταξη αφορά και σε παιδιά. Επισημαίνεται ότι δεν υφίσταται έως σήμερα υποχρεωτικότητα εμβολιασμού κατά του COVID -19 σε ανήλικους, άλλους από την περίπτωση της διάταξης του άρθρου 206 που επιβάλλει υποχρέωση εμβολιασμού μόνο των παιδιών με αναπηρίες.

Επιπλέον, με δεδομένο ότι δεν έχει επιβληθεί υποχρεωτικότητα εμβολιασμού κατά του COVID -19 στο σύνολο του ενήλικου πληθυσμού «για επιτακτικούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας» κατά τη διάρκεια της πανδημίας προκύπτει ως επισφαλής δικαιοπολιτικά η επιβολή υποχρεωτικού εμβολιασμού σε ανήλικα. Τα παιδιά είναι σε φάση ανάπτυξης και για το λόγο

αυτό πιο ευάλωτα από τον ενήλικο πληθυσμό και χρήζουν αυξημένης προστασίας. Επιπλέον, τα παιδιά με αναπηρίες μπορεί να έχουν ειδικές νευρολογικές, ή άλλες συνοδευτικές παθήσεις οι συνέπειες του εμβολιασμού επί των οποίων δεν είναι ακόμα γνωστές. Για το λόγο αυτό δεν διασφαλίζεται η προστασία αυτών των παιδιών απλά και μόνο όταν υφίστανται «αποδεδειγμένα λόγοι υγείας που εμποδίζουν τη διενέργεια του εμβολίου».

Το επιχείρημα της δικαστικής κρίσης σε σχέση με την αμφισβήτηση αναφορικά με τη συνταγματικότητα του υποχρεωτικού εμβολιασμού είναι η προστασία της δημόσιας υγείας. Στην εν λόγω περίπτωση, ωστόσο, το προσωπικό των δομών κοινωνικής φροντίδας υποχρεούται να εμβολιαστεί άρα δεν αιτιολογείται επαρκώς με ποιο τρόπο τα ανεμβολίαστα παιδιά με αναπηρίες που έρχονται σε επαφή μόνο με εμβολιασμένο προσωπικό σε ΚΔΑΠΑμεΑ ή ΚΔΗΦ αποτελούν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία περισσότερο από τα παιδιά στα σχολεία, πολλώ δε μάλλον, όταν το εκπαιδευτικό προσωπικό δεν είναι υποχρεωτικά εμβολιασμένο ενώ ο συγχρωτισμός είναι πολύ μεγαλύτερος.

Περαιτέρω, σκοπός των δομών ανοιχτής κοινωνικής φροντίδας είναι η δημιουργική απασχόληση, η κοινωνική ένταξη και η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους μέσω της απόκτησης δεξιοτήτων αυτοεξυπηρέτησης, η αποκατάσταση και η στήριξη των οικογενειών, προστατεύοντάς τα ανήλικα ή ενήλικα άτομα με αναπηρίες από κοινωνικό αποκλεισμό, παραμέληση, ενδεχόμενη ενδοοικογενειακή βία και ιδρυματοποίηση. Τυχόν αποκλεισμός τους από τις υποστηρικτικές δομές ανοιχτής κοινωνικής φροντίδας ελλοχεύει κινδύνους για τα ίδια.

Τα παιδιά χωρίς αναπηρίες σε ΚΔΑΠ ή με ελαφριές δεν υποχρεούνται σε εμβολιασμό σε αντίθεση με αυτά με βαριές αναπηρίες σε ΚΔΑΠΑμεΑ. Συγκεκριμένα τα ΚΔΑΠ, τα οποία απασχολούν ανήλικους μεταξύ των οποίων και παιδιά με ελαφριές αναπηρίες (άρθρο 2, παρ.1, του ν. 4756/2020, ΦΕΚ Α' 235), αποτελούν δομές ανοιχτής κοινωνικής φροντίδας υπό το Υπουργείο σας που δεν έχουν ενταχθεί στη συγκεκριμένη διάταξη του άρθρου 206 του ν. 4820/2021 (Α'130), η οποία επιβάλλει τον υποχρεωτικό εμβολιασμό κατά του κορωνοϊού ούτε καν σε σχέση με το προσωπικό των ΚΔΑΠ.

Η υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού σε παιδιά με αναπηρίες ως προϋπόθεση για ένταξη σε ΚΔΑΠΑμεΑ ή ΚΔΗΦ σε αντίθεση με την απρόσκοπτη ένταξη παιδιών σε ΚΔΑΠ, όπου ούτε καν το προσωπικό υποχρεούται να εμβολιαστεί, φέρει το συνομήλικο ανήλικο πληθυσμό σε κατάσταση ανισότητας στη βάση της αναπηρίας σε σχέση με τυχόν κινδύνους του εμβολιασμού. Η πρόθεση του νομοθέτη να επιβάλλει υποχρεωτικότητα εμβολιασμού σε πληθυσμό ανηλίκων με βαριές αναπηρίες σε αντίθεση με τους συνομηλίκους τους αλλά και σε αντίθεση με άλλους ενήλικους προβληματίζει. Τα παιδιά με αναπηρία υφίστανται διάκριση λόγω της αναπηρίας τους αντίθετα με ότι επιτάσσουν διατάξεις νομοθετημάτων αυξημένης ισχύος (ν. 2101/1992 αρ.2 και ν.4074/2012 αρ. 2,7).

Παράλληλα δεν προκύπτει ότι έχουν ληφθεί υπόψη οι ειδικές συνέπειες που ενδέχεται να έχει η εφαρμογή μίας διάταξης μείζονος κοινωνικής σημασίας για άτομα με αναπηρίες όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία που αφορά στην εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες² και τη

² Άρθρο 68, Ν. 4488/2017 (ΦΕΚ Α 137)

Νομοπαραγωγική διαδικασία, ανάλυση συνεπειών ρυθμίσεων και παραγωγή επίσημων στατιστικών για τα ΑμεΑ.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

συμβατότητα κάθε νομοθετικής διάταξης με αυτήν που αποτελεί νομοθέτημα αυξημένης τυπικής ισχύος (ν. 4074/2012, ΦΕΚ Α'88) .

Τέλος, προκύπτει διχασμός και ασυνέχεια της δημόσιας διοίκησης αναφορικά με τα μέτρα πρόληψης κατά του κορονοϊού καθώς τα ίδια αυτά παιδιά που καλούνται να εμβολιαστούν υποχρεωτικά προκειμένου να γίνουν δεκτά σε ΚΔΑΠΑμεΑ φοιτούν σε γενικά ή ειδικά σχολεία όπου ο αριθμός παιδιών ανά τάξη είναι μεγαλύτερος ,όπως και ο συγχρωτισμός εντός και εκτός αιθουσών, χωρίς να απαιτείται παρόμοια προϋπόθεση. Παρόμοια δεν απαιτείται εμβολιασμός κατά του COVID -19 για κανένα παιδί σε κανένα σχολείο ενώ, επιπροσθέτως, δεν έχουν υποχρέωση εμβολιασμού ούτε οι εκπαιδευτικοί όπως προαναφέρθηκε. Συνεπώς, δεν αιτιολογείται επαρκώς για ποιο λόγο επιλέγεται ειδικά αυτό το προληπτικό μέτρο από το Υπουργείο Εργασίας για τα άτομα με αναπηρίες σε αντίθεση με το Υπουργείο Παιδείας δημιουργώντας αναίτιολόγητα δύο διαφορετικά καθεστώτα διαχείρισης, ως προς την πρόβλεψη εμβολιασμού παιδιών.

Η Αρχή παρακαλεί όπως επανεξετάσετε το θέμα άμεσα και να μας ενημερώσετε για τις ενέργειες στις οποίες έχετε ήδη προβεί ή προτίθεστε να προβείτε. Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την ανταπόκριση και είμαστε στη διάθεσή σας για ενημέρωση.

Με τιμή

Θεώνη Κουφονικολάκου
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη
για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Κοινοποίηση:
Αναφερόμενοι

« 1. Κατά το στάδιο της νομοπαραγωγικής διαδικασίας τα αρμόδια όργανα συνεκτιμούν τα δικαιώματα των ΑμεΑ, όπως αυτά περιγράφονται στη Σύμβαση και κατά τη διάρκεια της κατάρτισης σχεδίων νόμου, συνεργάζονται με το Συντονιστικό Μηχανισμό του άρθρου 69 και με το Κεντρικό Σημείο Αναφοράς του άρθρου 70 και τελούν σε διαβούλευση με αναγνωρισμένες αντιπροσωπευτικές οργανώσεις του αναπηρικού κινήματος, με άτομα και με ομάδες ατόμων που έχουν εύλογο ενδιαφέρον για τα δικαιώματα των ΑμεΑ. 2. Στην ανάλυση συνεπειών ρυθμίσεων που συνοδεύει κάθε σχέδιο νόμου, προσθήκη ή τροπολογία, καθώς και κανονιστικές αποφάσεις μείζονος οικονομικής ή κοινωνικής σημασίας, συμπεριλαμβάνεται ειδική ενότητα τεκμηρίωσης της συμβατότητας των προτεινόμενων ρυθμίσεων με τη Σύμβαση, καθώς και των ειδικών συνεπειών των προτεινόμενων ρυθμίσεων στα ΑμεΑ...»